

Savo manuš ajso dživipen, savo dživipen ajso čačipen

Romano hangos

8.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 9 • ČÍSLO 8 • VYŠLO 2. KVĚTNA 2007

zprávy

PRAHA – Sřetem s policií skončila pražská prvomájová demonstrace neonacistů a snaha levicových radikálů zabránit jim v pochodu k velvyslanectví USA. Bitku mezi ultrapravicí a jejími odpůrci policie během několika vteřin uklidnila a zneprátené strany od sebe oddělila.

KARLOVY VARY – Ladislav Bílý, předseda Romského občanského sdružení Karlovy Vary, rezignoval na funkci v Radě vlády pro záležitosti romské komunity: „Nemohu svými znalostmi, kterých se mi dostalo v rámci dlouholeté práce v romské národnostní menšině a tím, že jsem Rom, radit či spolupracovat s člověkem, který deportoval v noci romské rodiny s dětmi za město Vsetín a svými xenofobními výroky špiní Romy v ČR. Touto osobou je místopředseda vlády Jiří Čunek.“

BRUNTÁL – Bruntálské sdružení Liga má zajišťovat úklid v problémové západní části města, kde žijí v bývalých kasárnách především sociálně slabé rodiny a Romové. Vedení města se na tom dohodlo se zástupci sdružení a Technickými službami. Liga najme na úklid čtyři dosud nezaměstnané, kteří v místě žijí. S tímto dobrým nápadem přišel romský poradce bruntálské radnice Josef Baláz.

PRAHA – Představitelé romských neziskových organizací se sešli 26. dubna s americkým finančníkem a filantropem Georgem Sorem, na kterém ho informovali o současně situaci Romů v ČR. Na přetřes přišlo také téma nedostatku financí přerozdělovaných neziskovým organizacím.

Jen jedna královna, ale vítěžkami jsou všechny Krásné Romky ovládly Hodonín

Hodonínský Dům kultury se v sobotu 21. dubna stal pro Romy jedním z nejdůležitějších míst v zemi. Právě zde totiž večer vyvrcholilo finále sedmého ročníku soutěže Miss Roma, ve kterém se utkalo dvanáct romských krás o titul královny.

Většinu jich přijely podpořit rodiny a známí, ze severu Moravy vypravili dokonce autobus. Atmosféra v sále byla uvolněná, ale zároveň plná očekávání. Se zdravíci k přibližně 250 návštěvníkům vystoupil Vladimír Galbavý, místopředseda pořádající organizace Sdružení Romů a národnostních menšin (SRNM). „Naše sdružení se touto akcí dostává již roky do povědomí veřejnosti, což má posléze pozitivní dopady na integraci Romů. Snažíme se o rozvoj demokracie v této zemi a chceme přispět k lepšímu vzájemnému porozumění mezi všemi lidmi,“ prohlásil. Vzpomněl také před časem zesnulého Miroslava Malíka,

Pokračování na str. 7

Slzy radosti ve tvářích nových romských Miss (zleva): Martina Kokyová (první vicemiss), Renata Čonková (Miss 2007) a Gabriela Huňáková (druhá vicemiss)
Foto J. S. S.

Neonacisté se střetli 1. května v Brně s policií

Nejradikálnější ultrapravicová organizace Národní odpor se rozhodla demonstrovat 1. května svoji sílu a pochodovat Brnem. Neonacistické hnutí za posledních několik let zesílilo a odhady jeho více či méně aktivních příznivců se pohybují od 5000 výše.

Neonacisté přecházejí na novou taktiku a snaží se pořádat co nejvíce veřejných akcí, kterými by oslovovali veřejnost. Nabízejí také svoji „vládnější“ tvář v podobě nových témat, jakými jsou ekologie, odpor proti americkému radaru či ochrana zvířat.

V Brně se nyní pokusili uspořádat největší akci svého druhu od listopadu 1989 na území České republiky a nutno dodat, že co se týče účasti, záměr jim vyšel.

Kolem poledne se 1. května k brněnskému Hlavnímu nádraží začínají sjíždět první desítky příznivců Národního odporu. Po hodině je doplněno několik autobusů taktéž plných neonacistů z Čech a Slovenska. Před druhou hodinu již stojí dlouhý had vyholených radikálů na ulici Bašty. V tu dobu je zatčen Tomáš Kebza, známý neonacistický

aktivista, který má na svědomí mnoho útoků. Úředníci z městské části Brno-střed se následně domlouvají s expertem na neonacismus Miroslavem Marešem a přikazují organizátorům skryt symboly svého hnutí, za což je jim přislíbena bezproblémová přítomnost v centru města. Neonacisté tedy izolepou přelepují svoje trička a transparenty a stahují některé vlajky. To však zástupcům radnice nestačí, a tak po druhé hodině vystupuje Radovan Novotný, tajemník této městské části, a do megafonu

Pokračování na str. 3

z obsahu

Boj o bydlení pokračuje

Plzeňská veřejnost již delší dobu sleduje situaci kolem záměru města o prodeji panelového domu ve Strážnické ulici na sídlišti Vinice.

strana 4

Radnice jedná nekoncepčně

Radnice městská část Brno-sever přednesla několik návrhů na řešení romské problematiky. Do působnosti radnice spadá několik ulic obývaných převážně Romy.

strana 5

Evropští Romové se už minimálně od 60. let 20. století snaží o vzájemnou komunikaci a vyvíjejí úsilí na politické scéně

My a Romové na rozcestí

Velký rozhovor s antropologem Tomášem Hirtem přinesl řadu netřelých tvrzení, jaká se často v našem masovém tisku nevyskytují a s nimiž se dá velmi dobře souhlasit. Jistě je zdrojem jeho informací vedle odborné literatury především práce v terénu – na horké půdě městských ghatt, neboli sociálně vyloučených romských lokalit.

Bohužel rozhovor obsahuje také několik zásadním způsobem zavádějících tvrzení, jejichž zkrslenost běžný smrtelník, který se denně mezi Romy neboli „cigány“ nepohybuje, může jen stěží rozeznat. Tento usměvavý mladík z velké fotografie je totiž v romistických kruzích již několik let poměrně známý, a to v opoře se svým kole-

gou antropologem Markem Jakoubkem, též z plzeňské univerzity. Jejich sofistikované leč mnohdy zavádějící názory zaštitované velmi často mnoha tituly ze světové odborné literatury, uváděly do chmur již zakladatelku a nejvýraznější osobnost naší romisticky docentku Milenu Hübschmannovou (tragicky zahynula v roce 2005). Ta se už nemůže ozvat, ale faktem je, že by to patrně ani za svého života neudělala. Nebyla pódiový řečník a k dynamické dvojici mladých „objevných“ antropologů se stavěla jen s tichou pasivní rezistencí. Pokud se nechala přesvědčit a přišla na názorové výbušná jednání, raději brzy v tichosti mizela. Byla především jazykovědec a právě z hluboké

znalosti několika dialektů romského jazyka, vrozené empatie a talentu vycházela její obdivuhodná znalost Romů samotných, jejich bohatství i bídy zároveň, i příčin současného mizéria. Málo se ví, že romština je totiž dosud nejbohatším zdrojem poznání o Romech. Je symptomatrické, že právě tohoto zdroje poznání antropolog Hirt ve své práci nevyužívá.

Některá tvrzení T. Hirta jsou zjevně odrazem jeho osobních dojmů, které získal na základě jistě poctivé práce uvnitř ghatt. Zkrslení se pak mladý badatel dopouští, když tyto své subjektivní pocity vztahuje na Romy všechny, tedy z nejrůznějších sociálních prostředí. A to i přesto, že se brání spojování

příslušníků jednotlivých skupin do širšího celku a taky užití termínu Rom; mluví buď o „cigánech“ nebo jen vágně o „těchto lidech“ (místy si sám však odporuje, když sklouzne do etnické kategorizace, tím že hovoří o „bohatých Romech“ nebo o „Romech střední a vyšší třídy“ – koho tím tedy myslí?). Pak je snadné dopustit se podobně odvážných a přehnaných tvrzení, například že „jediné, co cigány spojuje, je naše představa jejich romství...“ Kdyby poněkud sebejistě neuzavíral své dojmy do hotových a neměnných názorů a zaměřil se i na studium a srovnání situace příslušníků různých romských skupin nejen u nás, ale i v zahraničí, pak by nemohl přehlédnout fakt, že evropští Romové napříč svými rody i skupinami (včetně těch českých i slovenských)

Pokračování na str. 4

Jana Horváthová Archiv RH

zaznamenali jsme

Kvůli diplomu se mírní. Předsdkyně ultrapravicové Národní strany Petra Edelmannová Romům říká Cikáni. Tvrdí, že si s nimi není rovná. Vietnamcům radí vrátit se do Vietnamu. Mluví o tzv. čistém národu. A o národu píše i doktorandskou práci na Vysoké škole ekonomické v Praze. V té překvapivě radikálnost zcela opouští a ani vlastní stranu nehodnotí pozitivně. Edelmannová nazvala práci České národní zájmy, národní identita a nacionalismus v činnosti politických stran, hnutí a sdružení od parlamentních voleb. Proti islámu by postavila zeď, imigranty by k nám vůbec nepouštěla a ty, co tu už žijí, vrátila do země původu.

Bojí se, že jim chatrče spadnou na hlavu. Ve slovenské obci Makovce u Stropkova žije asi osmnáct Romů, kteří se bojí, že se jim chatrče rozpadnou a oni zůstanou bez jakékoli střechy nad hlavou. Odmítají už takto žít a pro svoje děti chtějí bezpečné bydlení. Romské tiskové agentuře to řekla jedna z tamních obyvatelk Marta Eštoková.

Romský holocaust v Bratislavě. Putovní výstava Holocaust Romů a Sintů a rasismus v současné Evropě, byla víc než měsíc otevřena na Bratislavském hrade. „Téma romského holocaustu byl nejen na Slovensku léta tabu a fakta o vyhlazování této menšiny jsou dosud neznámé nejen Slovákům, ale i mnohým Romům,“ řekl Dušan Gábor z Rady nevládních organizací romských komunit. Součástí výstavy byla expozice Slovenského národního muzea Holocaust Romů na Slovensku v letech 1939-1945. Výstavu obohatily obrazy bratislavského rodáka Adolfa Frankla, bývalého vězně z koncentračního tábora Osvětim-Březinka.

Poukázky v Bohumíně. Některé problematické a sociálně slabé rodiny v Bohumíně už pobírají část sociálních dávek od státu ve formě potravinových poukázek. Sociální pracovníci se snaží tímto opatřením zamezit tomu, aby tyto dávky zástupci těchto rodin nepoužili na nákup alkoholu nebo je neházeli do hracích automatů. Bohumínská radnice přitom nechává tisknout vlastní poukázky. „Lišíme se tak od některých měst, které používají například stravenky běžných sítí. Ale ty nemusejí skončit tam, kde by měly,“ říkají sociální pracovníci v Bohumíně.

Pastouška pro sociálně slabší občany

Jakmile se rozšířily zprávy o stěhování Romů z Francouzské ulice v Brně do Řečkovice a Medlánek, začali mít obavy i někteří občané z Králova Pole.

Podle tamní organizace Strany zelených má totiž starosta Ivan Kopečný v úmyslu přestěhovat část romských občanů z Francouzské ulice do kolejního areálu Vysokého učení technického v Purkyňově ulici. Starosta to podle Strany zelených potvrdil na veřejné debatě a budoucí královopolské ghetto nazval dokonce „pastouškou“.

Záměna budov mezi technickým učení a městskou částí však rektorovi univerzity Karlu Raisovi nebyla známa a majetkový náměstek primátora Oliver Pospíšil, přes jehož resort by musel takový handl projít, taktéž nic netušil.

„Já vím jedinou věc. Byl tady nějaký zelený s tím, že starosta Kopečný udělá z kolejí pod Palackého vrchem pastoušky a že mi jim ty koleje prodáme. S VUT ale nikdo o žádných pastouškách nejednal,“ řekl Karel Rais a dodal: „I kdybych něco takového chtěl připustit, tak by se pode mnou asi řádně zakymácelo křeslo.“ Univerzita hledá investora, který by se na rekonstrukci kolejního areálu podílel, avšak ne za cenu zřízení bydlení pro Romy.

Starosta Ivan Kopečný nevylučuje možnost zřízení „pastoušky“, měla by však mít pevný režim, vrátitci a byla by určena sociálně slabším, kteří nejsou z nějakého důvodu schopni platit nájemné. Takové dočasné útočiště by mělo sloužit výhradně obyvatelům Králova Pole.

(red, s použitím MDF)

Renatě Vesecké, nejvyšší státní zástupkyni Věc: Trestní oznámení

Petr Uhl, bývalý vládní zmocněnec pro lidská práva, podává trestní oznámení na televizi Prima.

V pořadu nedělní Partie dne 1. dubna 2007 nechala televize Prima hlasovat diváky pomocí krátkých textových zpráv o tom, zda výrok Jiřího Čunka o opálených lidech a těch, kteří dělají binec a zapalují ohně na náměstí, je rasistický. Dne 15. dubna nechala diváky hlasovat, zda by Jiří Čunek kvůli tomuto výroku měl opustit vládu. V obou případech, a zejména v druhém, věděli nebo měli a mohli vědět pracovníci televize Prima, že výsledek bude pro Jiřího Čunka příznivý, že bude „potvrzovat“ zákonnost a správnost jeho výroku. Uskutečněné hlasování, které je

předkládáno jako názor veřejnosti, veřejnost opět ovlivňuje. Hlasování podněcovalo nenávist k Romům. Jeho pořadatelé se dopustili trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob podle ustanovení § 198a trestního zákona.

Oznamuji Vám to. Na trestnost samotného výroku Jiřího Čunka Vás neupozorňuji jen proto, že to již učinilo 14 romských organizací a jednotlivců.

Ve smyslu ustanovení § 158 odstavec 2 trestního řádu požaduji vyrozumění o učiněných opatřeních.

Petr Uhl

Zelení proti neonacismu

Domluva před prvomájovou demonstrací: (zleva) Džamila Stehlíková, Michal Kročil (SRNM), Petr Vídeňský (občanský aktivista) a Kateřina Jacques
Foto: Jiří Salík Sláma

Den před největší neonacistickou demonstrací za poslední roky se sešlo několik představitelů Strany zelených v brněnské galerii Podobrazy, aby zde zahájili výstavu fotografií z neonacistických demonstrací na 1. máje v Praze 2006 a v Brně 2005.

Vernisáže se zúčastnila poslankyně zelených Kateřina Jacques, která má na loňský 1. máj z Prahy stále bolestivé vzpomínky, neboť ji na demonstraci brutálně napadl policista. Na vernisáž zavítala také ministryně pro lidská práva a ná-

rodnostní menšiny Džamila Stehlíková, která přijela stejně jako Jacques na demonstraci proti neonacistům, svolanou na Moravské náměstí na 1. května. Akci přišel podpořit také předseda brněnské židovské obce Pavel Fried. Podle něj je škoda, že „Brno dostává hnědou nálepkou, jakožto neonacistické město“ a vyjádřil znepokojení nad situací.

Kateřina Jacques se zmínila při vernisáži o současné situaci ve vládě a problému s Jiřím Čunkem. „Strana zelených dělá maximum

pro důvěryhodnost vlády a pro to, aby politika vůči menšinám byla na evropské úrovni. V tomto nám ale brání postava Jiřího Čunka, protože máme problém s věcnou podstatou jeho návrhů řešení romské problematiky. Nesouhlasíme s ním, ani s jeho přípravou romské koncepce, kterou vytváří na ministerstvu pro místní rozvoj. Jeho přítomností ve vládě dochází k jejímu poškozování – je tedy na zvážení Čunka, zda bude toto poškozování protahovat.“

(jss)

Diskuse o Romské chartě

V diskusích o vnitřních záležitostech Romů se stále častěji objevují otázky, jak by se měly uspořádat vztahy uvnitř romské národnostní menšiny a také vztahy s okolní společností. Oproti ostatním menšinám jsou Romové v nevýhodě tím, že nemají svoji zemi, svůj domovský stát a vše, co k tomu patří. Na druhou stranu žijí Romové téměř ve všech evropských zemích a jejich společenské postavení je přinejmenším komplikované.

O tom všem jednali v Praze 20. až 22. dubna zástupci romských komunit z Maďarska, Makedonie, Německa, Rumunska, Slovenska, Švédska a ČR. V první části pracovního setkání se uskutečnilo „slyšení“ zástupců z nových členských zemí Evropské

unie, kteří hovořili o aktuální situaci Romů v jednotlivých zemích. Přítomní rovněž posuzovali životní podmínky Romů v západní a východoevropských zemích. Velmi složitá situace panuje v Kosovu, kde ve válečném konfliktu přišli Romové o své domy, půdu a veškerý majetek. Stále není dořešena otázka romských uprchlíků z bývalé Jugoslávie, kteří dnes žijí v Německu, Francii a dalších západoevropských zemích. Jejich postavení je nejisté a hrozí, že zejména Německo je bude vracet zpět do Kosova.

V druhé části jednání se otevřela diskuse k tématu Romské charty. Rudko Kawczynski, prezident Evropského fóra Romů a Travelerů (ERTF) říká, že Romská charta by se měla stát nejen etickým

kodexem Romů, ale také dokumentem, který přispěje k vytvoření zásad upravujících postavení Romů v Evropě. Základy Romské charty by měly být tvořeny historií, současností i budoucností Romů v evropské civilizaci – to je první z postulátů, který byl účastníky pracovního setkání přijat.

V diskusi byla velká pozornost věnována romskému jazyku, kultuře a romipen. Kulturní dědictví Romů je jedním z prostředků, kterým lze pozitivně ovlivnit soužití Romů a gádžů. V dnešní Evropě se otázka soužití různých etnik dostává do popředí, protože je spjata nejen s ekonomickým a sociálním rozvojem, ale též s rozvojem volného pohybu osob v prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Dezider Giňa

Diskusija pal e Romani Charta

Andro diskusiji pal o dživipen maškar o Roma pes sikaven phučibena pal koda, sar te harmonizinel o relaciji maškar peste the maškar Roma the gadže. Le Romen hin goderer situacija sar avre minoriten koleha, kaj len nane peskeri phuv the štatos. Pre aver sera o Roma dživen talam andre savore evropakere phuva. Kajča lengeri pozicija maškar o gadže nane igen lachi.

Pal kale phučipena sas duma pro bučakero kidipen prahate dživesende 20.–22. 4., savo kerdža o Direktoriatos Evropakero Romengero Travelerengero Forum (ERTF). Pro kidipen avle o Roma khatal e Makedonia, Rumunia, Slovensko, Ungriko, Švedsko, Němciko the Čechiko. Andro angluno bešiben džalas duma pal e situacija le Romengeri andro neve phuva la Evropakera Uniake.

Vakerelas pes pal e situacija andro sate phuva the pal o purane lola phuva. But phari situacija hin andro Kosovo, kaj pal andro mariben o Roma našade o khera, phuv the savoro so len sas. Dži akana nadžanen so ela kolenca, save denašle anglo mariben khatal e Jugoslavia andro aver phuva, u adadžives dživen andre Němciko, Francija the aver phuva. Odarik le kamen te visarel pale, majbuter khatal e Němciko pale andro Kosovo.

Andre aver bešiben sas phundradži diskusija pal e Romani Charta. O Rudko Kawczynski, presidentos khatal o ERTF phenel, kaj e Romani Charta kamelas te avel sar eticko romano kodexos, the sar dokumentos, savo pomožinela te kerel feder realiciji maškar o Roma the gadže, the feder

pozicija le Romenge andre Evropa. E baza la Romana Chartake kame-nas te kerel e historija, adadživesutno the e futura le Romengeri andre evropsko civilizacija. Oda hin angluno prindžaripen, savo sas pro kidipen akceptujimen.

Andre diskusija pes but vakerelas pal e Romani čhib, kultura the Romipen. Kulturno purano barvalipen šaj avelas lačno instrumentos pre koda, sar o Roma te hazde šukar dživipen le gadženca. Andre adadživesutni Evropa hin o phučibena pal o dživipen maškar o etnika but anglal, bo hin phandle le socialno the ekonomicko buchlaripnaha, the koleha, kaj o manuš šaj te džan kaj kamen. Pro thana kaj hin sloboda, bidar the pravo. The pal kada pes delas duma kie Romani Charta.

Dezider Giňa

My a Romové na ...

Dokončení ze str. 1

Nezáladnější jsou však Hirtova tvrzení o tom, že etnický původ nehraje žádnou roli v dnešní situaci Romů. Zdá se to nově a neotřelě, ale jen pro střední a mladou nebo v této věci nepoučenou generaci. Na podobném základu stavěli desítky let své teorie komunističtí předáci, a ztroskotali. Jejich projekt státem řízené asimilace zkolaboval na nereálnost a utopil se v živelnosti. Šlo o vyzdvižení z materiální bídě a k tomu měla napomoci ignorace etno-kulturních specifík. Vznikla početná skupina inteligence z „občanů cikánského původu“, která se k lidem svého původu otočila zády, jakoby k nim nikdy nepatřila. „Cikáni“ je navždy ztratili. Na jedné straně vznikala z „cikánů“ skupinka bezproblémové inteligence čítající desítky lidí, na druhé straně zůstávaly desetitisíce „problémových cikánů“ závislé na pomoci bílých. Po revoluci se tento trend začal měnit, Romové se vzděláním se většinou na půdě neziskovek vrací k řešení romských záležitostí. Ale zároveň s nástupem tvrdých pravidel trhu špatně připravení Romové brzy spadli do mnohem větších existenčních a jiných problémů. Ty však mohou být řešeny, uvědomíme-li si jejich příčiny a důležité souvislosti. Kotví fakticky v minulém vývoji Romů, který jim nikdo neodpáře, nikdo z nich nesejme, nikdo historicky determinovanou propast za ně nepřeskochí. Státní aparát má nástroje k tomu, aby situaci řešil, jenže přešlapuje na místě a není s to se osudově rozhodnout, zda opravdu chce napřít síly k začlenění Romů do svého středu, samozřejmě s vědomím, že to bude něco stát.

Hirtovo příznačnou bystrost oslabuje i poněkud otepané tvrzení o nenávisti mezi romskými sdruženými a jejich rodinkaření. Bylo by informací aktuální někdy pro první polovinu 90. let minulého století. Situace v romských sdruženích a jejich spolupráci ani dnes není v žádném případě ideální, ale zřetelně nastupuje trend, kdy mladá vzdělaná romská generace nevyhledává tolik to, co rody odlišuje, ale to, co je spojuje. A to právě na půdě romských sdružení, kde pracují za mizerný plat víceméně jako dobrovolníci, i když by zrovna tito lidé s ukončeným vzděláním měli šanci na lépe placenou práci, ovšem bez vztahu k romské věci. Jeden malý příklad z Moravy: v Brně se před pár dny všechna romská sdružení historicky poprvé spojila při organizaci oslav Dne Romů a výsledek byl výborný nejen pro organizátory, ale hlavně pro spokojené romsko-české publikum. Trend spolupracovat např. romskými skupinami je dosti patrný také při nadnárodních setkáních.

Hirtovo hledání viny za dnešní situaci Romů v přístupu konkrétních úředníků se z tohoto úhlu pohledu jeví jen jako důsledek jevu mnohem zásadnějšího. Úředníci přece jednají tak, jak jim to umožní systém, pro který pracují. Mezera a dosud velká rezerva je v neexistenci skutečně koncepčních řešení, která by provázala práci všech vládních resortů, aby mohly táhnout takzvaně za jedno lano a jedním směrem. Takto cílená a ujasněná síla zde nevládne ani v obecných věcech, natož v těch navysost problematických – „romských“. Co pak můžeme čekat od „prostých lidí“ výkonných? Chce to systém a koncepci, ale aby byla účinná, musíme vědět, co vlastně chceme. Ale zdá se, že to pořád ještě nevíme.

Hirtovo hledání viny za dnešní situaci Romů v přístupu konkrétních úředníků se z tohoto úhlu pohledu jeví jen jako důsledek jevu mnohem zásadnějšího. Úředníci přece jednají tak, jak jim to umožní systém, pro který pracují. Mezera a dosud velká rezerva je v neexistenci skutečně koncepčních řešení, která by provázala práci všech vládních resortů, aby mohly táhnout takzvaně za jedno lano a jedním směrem. Takto cílená a ujasněná síla zde nevládne ani v obecných věcech, natož v těch navysost problematických – „romských“. Co pak můžeme čekat od „prostých lidí“ výkonných? Chce to systém a koncepci, ale aby byla účinná, musíme vědět, co vlastně chceme. Ale zdá se, že to pořád ještě nevíme.

**Jana Horváthová
historička a muzeoložka,
ředitelka Muzea romské kultury**

(uveřejněno ve zkrácené formě
v Právu dne 22. 4.)

Zveme vás na pietní akt, který pořádáme každoročně na nouzovém pohřebišti romského koncentračního tábora v Letech u Písku.

Pietní akt romským obětím nacismu se koná letos v neděli 13. května od 12 hodin v Letech u Písku (na nouzovém pohřebišti u pomníku za vepřínem)

Program:

Položení věnců k pomníku a mše svatá – ve 12 hodin

Projevy – ve 12.30 hodin

Zakončení oficiální části pietního aktu v Letech – ve 13.30 hodin

Položení věnců k pomníku na farmě hrbitově v Mirovicích u Písku – ve 14.30 hodin

Za VPORH: Čenek Růžička, předseda

Romové jsou národ

Nezbývá mi než reagovat na celostránkový hovor Krystýny Wanatowiczové s Tomášem Hirtem v Mladé frontě Dnes z 12. dubna.

Pokud mluví Hirt o sociální práci, mohu s ním souhlasit. Pokud však zabrousí do charakteristik Romů, pak jeho výklady značně pokulhávají. Jako kulturní antropolog, za něž se považuje, by pan Hirt měl vědět i něco o zásadním vlivu jazyka, jímž Romové dodnes mluví. To je ve své podstatě zázrak, protože ten stejný jazyk Romové užívají už více než tisíc let, a to vesměs v nepřátelském obkličení. Panu Hirtovi nemohlo uniknout, je-li ten vědec, za něhož se považuje, jak důležitý je jazyk v životě každé národnosti nebo etnické skupiny a jak dalece dovede tuto skupinu výrazně formovat. Měl by si to aspoň uvědomovat, i když z toho jazyka nezná ani slovo. A v tom je jeho základní problém.

Druhý problém spočívá v tom, že na základě dosti omezených výzkumů v chudinských lokalitách dělá obsáhlé a jednoznačné závěry. To je nejen nevědecké, je to společensky a politicky nerespektující, protože to může vést k falešným závěrům. V mnoha případech také vede.

Ostatní názory jsou už odvozeny z těchto dvou zásadních handicapů. Upozorním jen na některé.

Tomáš Hirt evidentně neví (nebo vědět nechce), že slovo Rom pochází z romštiny a že se jím Romové tak sami nazývají, mluví-li

romsky. Slovo Cikán (Cigán) je využíváno lidmi zvenčí, kteří tak Romy nazývají. Pak je tedy nesmyslné, když Hirt tvrdí, že někteří Romové odmítají tak být nazýváni. Mluví-li romsky o sobě, nemohou užít jiné slovo než rom, romni, roma (muž, žena, lidé). Mohou to být jen hlupáci a chudáci, kteří neví, kam patří, když odmítají to, co patří k jejich nezcizitelné identitě. Takoví jsou všude – i mezi Romy.

Hirt odmítá přijmout fakt, že Romem se člověk rodí. Nevím, co si mám o tom myslet. Když jsem se narodil romským rodičům, tak jsem se stal čím? Někam jsem patřil a během dětství i svého dalšího života mne nikdo nenechal na pochybách o tom, kdo jsem. To není stížnost, to je fakt. A když jsem měl být odsunut do koncentračního tábora během druhé světové války, tak to bylo jednoznačně proto, že jsem byl Rom.

To je základní matení, které se nám Hirt snaží vsugerovat. Romové se hlavně v poslední době stávají sociálně slabými do značné míry proto, že jsou Romové. Žijí na okraji společnosti (společnosti) proto, že jsou Romové a to se týká i romských boháčů.

To už vůbec není problém sociální, to je výsostně problém společenský a politický.

Přestat ten problém vnímat etnickou optikou, jak si přeje Tomáš Hirt a jak si počíná skoro celá společnost, je nepochybně chybá.

Tím ovšem Hirt přiznává nevědomky kategorii Roma jako příslušníka etnické skupiny, který je právě proto marginalizován. Proto nelze spoléhat na řešení jen v kategoriích sociálních.

Je to ovšem jasné znamení, že ve společnosti jsou zakotvena diskriminační schémata, která celou situaci jen zhoršují.

Ještě k nehomogenosti Romů, jejich rozdělení na rody a odrasy do občanské sféry, v níž jsou romská sdružení omezena jen na tyto rodiny, jak nás pan Hirt přesvědčuje. To už dávno není pravda, možná v romských osadách na Slovensku. Dnes jsou v České republice a v mnoha státech EU občanské nevládní romské organizace, které mají početnou základnu příznivců, jsou důvěryhodné a mají autoritu i ve svých zemích. Stačí se dotázat v kanceláři Rady vlády pro záležitosti romské komunity nebo na ministerstvu práce a sociálních věcí, když už ne v Bruselu a tam se ptát na půdě Evropské komise. O jednotě Romů ve světě a romské reprezentaci se mohl přesvědčit i sám pan Hirt, když jeho blízkého kolegu Jakoubka se stejnými názory vzdělaní evropští Romové vypískali na mezinárodním semináři při příležitosti festivalu Khamoro v Praze v roce 2004.

Romové jsou národ a s tím nic neudělá ani Tomáš Hirt, i kdyby se zbláznil.

Karel Holomek

(uveřejněno v MFD dne 19. 4.)

Boj o sociální bydlení pokračuje

Ilustrační foto

Archiv RH

Plzeňská veřejnost již delší dobu sleduje situaci kolem záměru města o prodej panelového domu ve Strážnické ulici na sídlišti Vinice.

Na počátku 90. let sem soustředilo město sociálně vyloučené osoby, mezi nimi mnoho Romů, aniž by při tom dodržovalo zásady pro přidělování bytů. Po patnácti letech strádání dluhů na nájemném bylo jediným krokem radnice k řešení situace navázání spolupráce s firmou na vymáhání dluhů.

Předseda Sdružení Romů a národnostních menšin Plzeňského kraje (SRNMPK) Štefan Tišer dlouhodobě bojuje za to, aby dům měl charakter sociálního bydlení: „Nechci, aby město tento dům vůbec prodávalo – sociálního bydlení je v Plzni naprostý nedostatek. Přitom v tomto domě je neplatců málo, většina rodin s dluhy se již

odstěhovala. Město vlastně prodává prázdné byty a byty s platícími nájemníky. Varující je i fakt, že jediným zájemcem o dům je vymahačská firma...“

Minulé zastupitelstvo záměr vytvořit sociální bydlení podpořilo, nová rada letos však opět podala návrh na prodej tohoto městského domu. Důvodem měly být zdevastované byty, nepořádek, špatné zacházení nájemníků s městským majetkem a dluhy na nájemném. Proto Štefan Tišer vyvolal jednání přímo na místě a novinářům umožnil, aby navštívili také mnoho domácností, kde mohli fotografovat. Výsledek byl velmi zajímavý: v bytech ani náznak devastace, všechny byly velmi čisté, upravené a udržované.

Do kauzy se vložila také společnost Člověk v tísni. Díky inter-

venci členů Komise pro integraci etnických menšin neuskutečnila plzeňská radnice prodej nemovitostí bez vyhlášení veřejné soutěže jedinému zájemci.

Plzeňské zastupitelstvo 13. dubna návrh rady na prodej městského domu v soutěži o jediný hlas nepodpořilo. Dle názoru radnice však nejde o žádnou tragédii. Do dalšího zastupitelstva půjde shodný návrh, neboť není důvod cokoli měnit. Pokud by se do volných bytů nastěhovali noví nájemníci, zájem o tuto lokalitu budou mít jen lidé, kterým toto prostředí nevadí.

K tomu předseda sdružení dodává: „Určitě jsou jiná řešení než prodej domu. Jednou z variant je vytvořit v této lokalitě sociální bydlení. Problematickým nájemníkům by se odečítal nájem přímo z dávek. Většina rodin, které měly dluhy, zde již stejně nebydlí. Obávám se spolu s většinou současných nájemníků, že nový majitel i platící nájemníky za nějaký čas vystěhují.“

Jak ukazují příklady z jiných měst, tento postup nic řeší: vznikají jen ghetta nová, většinou již mimo kontrolu orgánů samosprávy. A dům ve Strážnické ulici není zdaleka jedinou problémovou lokalitou v Plzni. Město se tak může zbavit problémového domu, ale ne sociálních důsledků. Štefan Tišer se obává, že to nikomu z místních politiků moc těžkou hlavu nedělá a nějakí Romové jim přece neuberou spánek ani chuť k jídlu.

**Sdružení Romů
a národnostních menšin
Plzeňského kraje**

Brno-sever se pokouší rozbít romské ghetto Radnice jedná nekonceptně

Ilustrační foto: Typický pavlačový dům na Bratislavské ulici v Brně

Za měsíc duben přednesla radnice městská část Brno-sever několik různých návrhů na řešení romské problematiky. Do působiště radnice spadá několik ulic obývaných převážně Romy, které vytváří ojedinělý jev: několikatisícové ghetto v centru města.

Radnice se chystá ve spolupráci s brněnskými radními zamezit neplacení nájemného v městských bytech a snaží se rozvinout projekt Domovník, o kterém jsme loni informovali. Barbora Javorová (KDU-ČSL), náměstkyně primátora, představila konkrétní podobu projektu: Domovník může v domě buď bydlet, nebo půjde o člověka, který bude mít na starosti víc domů a bude do nich docházet. Mělo by jít o člověka s autoritou u obyvatel

domu, který by dohlížel na pořádek a pravidelné placení nájmu.

Domovník by měl přehled, kdo z nájemníků nezaplátí za bydlení, a mohl by začít problém řešit dřív, než dluhy lidem přerostou přes hlavu. „Zjistí se včas, zda je rodina v potížích a dá se jí pomoci, nebo zda platit nechce, a v tom případě se s ní bude jednat jako s neplatiči,“ popsala zastupitelka Kateřina Dubská (Strana zelených). Podle ní mnozí Romové neplatí, přestože by mohli. Když jsou pak vystěhováni do ubytoven, z nichž by po první opomenuté splátce museli odejít, platí pravidelně i osm tisíc korun za měsíc. „A to je mnohem víc, než předtím nebyli schopni dát v obecních bytech,“ podotkla Dubská. Radnice má také plán na vznik

nových hřišť pro mládež. Podle Dubské není řešením Romy odstěhovat po městě, protože tím by se problém jen přesunul, nikoliv odstranil. „Musíme naopak prostor, který obývají, pozitivně narušit a přivést do něj jiný způsob života.“ Do problémových lokalit by se tak mohly začít stěhovat státní či městské instituce, jež sem přivedou lidi odjinud. Takovým příkladem už je rekonstruované divadlo Radost v Bratislavské ulici,“ vysvětluje Dubská.

Problém chudoby se však v brněnském „Bronxu“ netýká pouze Romů, ale i mnoha Neromů, převážně starších lidí, kteří již nemají možnost se z ghetta odstěhovat.

Právě rozestěhování (odsunutí) Romů z městské části Brno-sever má dlouhodobě v plánu její starosta Leo Venclík (ODS). Tento plán také zřejmě souvisí s plánovanou výstavbou nového luxusního městského bulváru, který by současně ghetto přetínal. „Nejprve se vedení Brna můj návrh líbil. Teď však od něj dávají všichni ruce pryč. Nejspíš si uvědomili, že by se jim Romové přestěhovali do sousedství,“ prohlásil Venclík.

Poté, co plán dostat Romy pryč, postupně ztroskotat, přišel starosta s ještě „originálnější“ řešením: vystavět nové holobyty na Vranovské ulici, kam by bylo nastěhováno kolem osmi set lidí na sociálním dně. „Zpracovali jsme základní body projektu a teď o tom jednáme s městem. Chceme zbourat současné zchátralé domy a místo nich postavit jeden s osmdesáti byty. Přišlo by to na sto třicet milionů korun,“ uvedl Venclík.

Místo koncepčního řešení tak nastupuje zkratkový model, kterým je odsunutí chudých lidí dál od centra města, nejlépe do jednoho obrovského holobytu, aby nepřekáželi na novém zářícím bulváru.

Text a foto J. S. S.

Město je velké nebo malé svými občany

Podle tohoto kritéria je Brno maloměsto. Ačkoliv Brno miluju, jsem tu doma, musím tomuto hodnocení přitakat. Nepomohou mu mnoho ani skvělá architektura, spousta bezvadných lidí, dobré hospody i dostatek kultury, když je tu skupinka nenávislných jedinců, kteří se spojují k bezhlavým a hloupým protestům proti nebezpečí, které nehrozí. Jen v hlavách jim to svítí jako hrozba a oni to musí vysílat široko daleko. Pak jim v těch hlavách už mnoho nezbyvá, aby mohli své jednání poměřit rozumným lidským náhledem.

Jsou to protesty proti přestěhování Romů z Francouzské ulice do kolejišního areálu Vysokého učení technického v Purkyňově ulici. Kdyby to byly protesty proti tomu, že se na jednu hromadu nastěhuje mnoho rodin sociálně slabých, vyznávajících určitý styl života, byl bych spokojen. To by byly protesty oprávněné. Ale tak tomu není. Jsou to protesty proti Romům, kteří jsou chápáni jako synonymum nepřizpů-

sobivosti a nepořádku, prostě nepřijemní sousedi, a to jako jeden muž, padni komu padni.

Přiznávám: může to tak být, ale nemusí. Ani já, a jsem taky Rom, bych takové sousedy nerad měl. Ale copak můžeme dopředu vědět, že právě tahle rodina je nepřizpůsobivá? To generalizování je nechutné – a bylo to už řečeno tisíckrát.

Místo protestů doporučuji klidné shromáždění občanů, včetně těch, kteří se mají přestěhovat a tam vyjasnit, jak by to vše mohlo proběhnout.

Na Francouzské ulici má naše organizace kanceláře a chodí k nám mnoho klientů z okolí. Dvě třetiny z nich jsou spořádané rodiny, pravda, sociálně slabé, mají své zvyky, ale jsou tiší, spořádaní, bydlí v čistotě. V paneláku, kde bydlím v typické tiché čtvrti, se přistěhovala mladá rodina, dokonce olašská. Měla své zvyklosti, někdy udělala něco, co se ostatním nájemníkům nelíbilo, ale když se jim řeklo, ochotně a bez řečí napravili pochybené. Možná to tak

bylo proto, že se nacházeli v prostředí, které jim neumožňovalo příliš vybočovat.

Stěhovat nepřizpůsobivé rodiny do jednoho domu je tedy evidentní nesmysl.

Z tohoto pohledu plán radnice Brno-sever je pochybený už od začátku. Jak se na něm mohlo usnést shromáždění zastupitelů, o nichž je těžko předpokládat, že ztratili rozum? Podle všeho ztratili v čele se svým starostou: chtějí přestěhovat problémové rodiny do nově postavené budovy na Vranovské ulici. Jak to dopadne, je celkem jasné. To nemůže udržet ani deset domovníků, jak si starosta Venclík představuje, ani bezpečnostní služby po zuby ozbrojené. Jasný důkaz právě v těchto dnech podává situace v holobytu na Bratislavské! Tyto chyby jsou prověřené jako neprůchodné, celá Evropa to kritizuje, jen radnice Brno-sever ví své. Tady bych proti občanským protestům neměl nic!

Karel Oswald

Blíží se festival Khamoro Co bude k vidění a slyšení (2)

Marina et Moreno Quartet (gypsy jazz)

Moreno (vlastním jménem Dominique Kempfer) se narodil v Moselle ve Francii. V mládí se zamiloval do hudebního umění romských kytaristů, obdivoval jejich nádherný, charakteristický zvuk a energickou sílu, kterou do hry vkládali.

Morenovo dětství bylo spojeno s cestováním mezi rodným Alsaskem a přímořským Saintes Maries. Poté se jeho rodina usadila, ale nepominula potřeba cestovat ani láska k hudbě.

Z Morena se posléze stal sólový hráč a vystupoval v barech a restauracích Toulonu, kde potkal pro svůj osud zlomovou osobnost – Tchana Tchou, proslulého romského kytaristu. Po čtyři roky byl Tchou jeho učitelem. Další významnou osobností, která měla veliký vliv na Morenovu hru, byl Etienne Bousquet zvaný Patote, s kterým společně vystupoval.

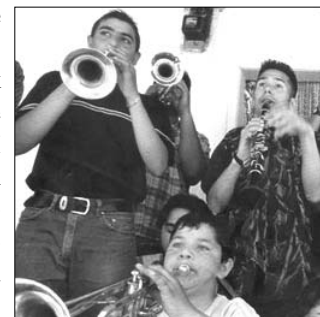
Na začátku 90. let se usadil nastalo v Paříži a vyšlo mu první album Yochka.

Nejdůležitější životní setkání, s romskou zpěvačkou Marinou, která se posléze stala jeho manželkou, ho však ještě čekalo. Společně vytvořili nové uskupení, které prezentuje nový styl – směsici jazz manouche a cikánských písní. Po několika sólových albech vzniklo v roce 2005 album čistě jazzové, na němž si kromě standardů interpretovaných Morenem hry můžeme poslechnout i cikánské písně zpívané Marinou.

Orkestar Strumica – Makedonie (tradiční hudba)

Uznávaná kapela z Makedonie, jejíž vznik se datuje na začátek minulého století. V té době hrála na většině důležitých událostí (svatby či jiné oslavy). Jedním z největších úspěchů této skupiny je kontinuální pokračování a výchova nových generací hudebníků. Dnes má Strumica devět členů s tradičními nástroji balkánské dechovky, která je typickým žánrem pro oblast Makedonie, Srbska a Řecka. V posledních deseti letech Strumica koncertovala ve většině evropských zemí a byla oceněna mnoha tituly. Dosud bylo vydáno pět alb a jedno DVD.

Dhoad Gypsies of Rajasthan – Indie (tradiční hudba)

Rodina Dhoad pochází z severozápadní provincie Rádžastán, která má hluboké hudební a kulturní tradice. Hudba Dhoadu navazuje na epické tradice dávných předků, spojuje extatické prvky s dech beroucími melodiemi a snaží se navodit atmosféru této mystické oblasti. Dhoad spojuje hudebníky a umělce z různých oblastí i kultur Rádžastánu a její součástí jsou hudebníci, tanečnice, fakíři, zaříkávači hadů, trubadúři i básníci. Vedoucí osobností je Rahis Bhari, který působil v několika mezinárodních uskupeních. Skupina Dhoad Gypsies of Rajasthan v roce 2001 absolvovala turné po Evropě, v roce 2004 vystupovala během olympijských her v Aténách a na mnoha evropských festivalech.

Doprovodný program

Zapomenutá a současná romská řemesla, Jan Rác (výstava)

Autorem výstavy Zapomenutá a současná romská řemesla je Jan Rác, který všechny předměty shromáždil. Vyhledával je a získával především z oblasti, kde žije nebo odkud pochází jeho rod. Výstava ukazuje historický vývoj romských řemesel a neopomíná ani řemesla zapomenutá. K nejstarším patří kotlářství, kovářství a korytářství, k těm novějším drátenictví, zvonářství, výroba měchů, tkaní šňůrek a koberců, výroba kartáčů a štětek a výroba korálů.

Výstava Zapomenutá a současná romská řemesla např. ukazuje zaniklou výrobu nepálených cihel, z nichž se stavěla prostá obydlí, a výrobu proutěného nábytku, který v nedávných dobách vyráběli slovenští Romové pro italské zákazníky. Velmi zajímavé je také sledovat, kdo jaký předmět vyrobil: prostřednictvím krásných dřevěných soch se setkáváme s tvorbou dělníka z kamenolomu, zajímavé košíky zase ve svém volném čase zhotovil romský vysokoškolák Jiří Daniel z brněnské Masarykovy univerzity. Hlavním poselstvím této výstavy je snaha odbourat mýtus, že Romové se dříve živil převážně příživnickými způsoby.

Jan Rác se narodil 9. června 1957. Od roku 1977 se zabývá romskou otázkou a za tu dobu publikoval 70 článků v novinách a knížkách. Přednášel na většině českých univerzit. Byl členem Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity a předsedou Výboru pro spolupráci se samosprávami. V roce 1998 založil Sdružení dětí a mládeže Romů v ČR, jehož hlavním cílem je zvyšování úrovně vzdělanosti, kulturnosti a zaměření na prevenci negativních jevů. Jan Rác také spolupracoval na dokumentech vysílaných ČT.

(s21)

Paměti romských žen – Kořeny I/5

Rozhovor s paní Margitou, ročník 1922, Oslavany, tazatelka Helena Danielová

Zajímalo se někdy váš manžel o Romy? O romskou kulturu? Nebo jste spíš o tom ani moc nemluvíli.

Von měl furt noční a přišel a spal a nebo vodpoledne s téma děckama psat, úlohy dělal někdy, když já jsem nebyla doma.

Vy jste se teda potkávali úplně minimálně, když vy jste byla v práci a on byl v práci?

No. No. Já jsem měla den, dvanáctku třeba. Druhé den noc a dva dni doma. Takže já jsem vždycky šla až na noc a dva dni doma, takže...

A když jste bydleli ještě tady s rodiči, udržovali jste nějaké tradice, jako co se týče Romů, romské tradice, třeba nějaké zvláštní pohřby nebo... byly tam, bývaly tam? Jak to vypadalo ty pohřby?

No, byly tam. No, no. Jednou si pamatuju... tam byla řeka, jak je ten les, tak tam dolů, tam je řeka. A děcko, myslím, byl... já nevím ješí s děckama tam šlo a bylo mu, myslím, ale šest, sedum roků a utopilo se. No to ještě před válkou doma, když... to si pamatuju. To nebylo po válce. Před válkou.

A jak probíhal potom ten samotný pohřeb?

No a to byl pohřeb teda veliký! Druzičky a to... to byl pěkný pohřeb!

A chodili vždycky všichni Romové na pohřeb?

No, všichni! To byla skoro taková celá přízeň tam.

Takže tam nebyly nějaké nepřátelské vztahy nebo že by se někdo vyloženě hádal s někým?

Ne, ne, ne! To byla taková skoro celá přízeň. Maminka tam měla dvě sestry... potom tatínek tam měl sestru, a to měli... já nevím, to byli slušní teda! Byli to cigáni, ale byli tam slušní! Akorát se živili s téma košama, že dělali všechny ty koše, potom šli po dědinách si to prodávat.

A když říkáte, že to byla přízeň... brali se hlavně jako s Romy odjinud nebo i třeba tam, co jste bydleli, tak se brali Romové?

Aji tam.

Aji tam? A jak vypadala svatba? Když tam byla svatba, pamatujete si? Byla jste na nějaké?

Jé, to byla velká svatba! Tady u Blatného byl... když se vdávala sestřenice, to byla velká svatba! To si pamatuju, tam bylo lidí! To byl... tancovalo se tam, hráli tam... tam byla velká strašně... potom tam ve Vančicích taky byla jedna svatba, no to...

... byla nějaká povinná pravidla, jak se připravuje jídlo? Musela mít třeba žena sepnuté vlasy? Nebo jak vaše maminka vařila? Pamatujete si?

Šátek dozadu měla.

A to muselo být. To bylo nutné.

No, aby jí nepadaly vlasy do toho...

A co když potom třeba náhodou byl vlas v jídle? Co tatínek? Když se náhodou stalo, že vlas byl v jídle? Co tatínek?

Jéj, ten byl! To byl... tatínek na to byl háklivý. To musela nosit maminka taky šátek!

A jak chodila maminka oblékaná, když nosila ten šátek a co ještě?

Měla zástěru! Nosila. To si pamatuju, že mívala zástěru. A to se nosily ty sukne, halenku, sukňu měla, to si jak dneska pamatuju. A zástěru.

A když jsme mluvily o té zábavě, o těch svatbách, chodila jste vy někdy s kamarádkami na zábavy?

No byla jsem tam, taky chodila.

A na zábavy třeba na taneční nebo na hody?

No to jsme chodívaly! Jsme chodívala partija. (směje se)

A na ty hody, chodili jste třeba v krojích nebo...

Ne, ne. To nechodili.

A chodila jste, když jste byla svobodná? Anebo až jste byli s manželem?

To když jsem byla svobodná.

A pak, když už jste byla vdaná, tak už jste nechodili?

Tak už jsme ne, to jsme... když tak jsme šli spolu, ale jinak...

Ještě se vás zeptám, pamatujete si jak probíhaly porod? Měla jste nějaký těžký porod někdy v životě? Nebo...

No!

U kterého dítěte to bylo?

To... s tem prvním, ale tři dni doma! Jsem si myslela, že doma, ale nešlo to, tak sem musela jít do nemocnice.

A to jste šla kam?

Tady. Vlastně ve Vančicích. Tam jsem všechny tři porodila ve Vančicích. A u té nejmladší to byl nejtěžší... u toho druhýho ne! To už byl manžel doma, a to si pamatuju, vo šesti to bylo, když zavolal sanitku, a tak tak že to v sanitce... já jsem přišla a hned to bylo. Na postel a hned! A ta, těžko se mně a tu už jsem měla v šestadvaceti, tak to už... jsem měla těžkej porod s ňou.

A pak už jste žádné děti neměli?

Ne, ne. Už jsem neměla. To stačijó tři.

... Takže jste šla až po revoluci do důchodu?

No.

(pokračování přístě)

Partnerem mezinárodní hudební soutěže Eurovize 2007 je Evropský rok rovných příležitostí pro všechny

Evropský rok rovných příležitostí pro všechny 2007 se stal oficiálním partnerem hudební soutěže Eurovize 2007. Poprvé za téměř dvacet let se oficiální iniciativa Evropské unie přidruží k této mezinárodní hudební soutěži, která spojuje Evropany z celého kontinentu. Hlavním cílem Evropského roku je ocenit výhody rozmanitosti a podpořit rovné příležitosti pro všechny.

Komisař pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Vladimír Špidla o spojení Evropského roku se soutěží prohlásil: „Hudební soutěž Eurovize je vynikající příležitostí informovat lidi o jejich právu na rovné zacházení a šířit výhody rozmanitosti po celé Evropě. Dokážete si představit lepší rámec, než je živá celoevropská zábavná událost, která spojuje všechny rozmanité kultury a chutě Evropy?“

Antidiskriminační zákony EU patří mezi nejvyspělejší v celém světě. Přesto jen třetina občanů zná svá práva v případě, že se stanou obětí diskriminace. Celých 64 procent Evropanů se domnívají, že je diskriminace v jejich zemi rozšířená, a 51

procent je toho názoru, že současná činnost v rámci boje proti diskriminaci není dostatečná.

Během týdne soutěže Eurovize, která se bude konat v Helsinkách od 5. do 12. května, bude kampaň Evropského roku propagovat své poselství v jednom z pavilonů vesničky Eurovize. Stánek poskytne návštěvníkům informace o rovnosti a rozmanitosti a uspořádá několik zábavných akcí. Činnosti Evrop-

ského roku spojené se soutěží Eurovize vyvrcholí 9. května u příležitosti oslav Dne Evropy. Zvláštní pozornost bude věnována mládeži, která bude mít možnost předvést své pěvecké a taneční nadání.

Hudební soutěž Eurovize

Od prvního vysílání v roce 1956 se každoroční hudební soutěž Eurovize stala dnes již vysoce ceněnou evropskou tradiční událostí, kterou sleduje jen v Evropě přibližně sto milionů lidí a širší veřejnost nejen z 42 zúčastněných zemí. Letošní 52. ročník se bude konat v Helsinkách, odkud pochází skupina Lordi, která vloni v této soutěži vyhrála. Více informací o Evropském roce rovných příležitostí pro všechny 2007 a soutěži Eurovize na <http://www.eurovision.tv/>. **Klára Tibítanzlová**

V grantovém řízení Evropského roku rovných příležitostí pro všechny (ERRP) byly vybrány následující projekty a organizace:

Brno slaví Evropský rok rovných příležitostí pro všechny

– organizace IQ Roma servisu

Naši sousedé – filmové dokumenty o menšinách pro školy

– organizace Partners Czech

Podpora principu integrace Romů prostřednictvím kurzů multikulturní výchovy pro pedagogy základních a středních škol

– Člověk v tísni, společnost při České televizi

Studie aktuální situace v diskriminaci osob se zdravotním postižením a návrh opatření – Národní rada zdravotně postižených ČR ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci

Odborná antidiskriminační kampaň

– organizace Poradna pro občanství / Občanská a lidská práva

Rovnost je cool! – Člověk v tísni, společnost při České televizi

Kontaktní centrum – Liberecké romské sdružení

Školáci se doučují i v přírodě

Na koňské farmě v Jeníkově se dětem líbilo

Foto: Salesiánské středisko Štěpána Trocht

V Salesiánském středisku Štěpána Trocht, domě dětí a mládež v Teplících-Proseticích, pokračujeme v projektu doučování romských dětí. Projekt jsme zahájili už v roce 2005 a díky prostředkům z fondu Evropské unie jsme mohli vybavit učebny a vše rozjet naplno. Do projektu se za dva roky přihlásilo téměř sto dětí a u více než poloviny je znát citelné zlepšení jejich prospěchu ve škole.

Letos chceme v tomto záměru pokračovat, proto jsme podali žá-

dost o grant na ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dotlačení titulu Program MŠMT na podporu integrace romské komunity v roce 2007). V programu spolupracuje s učiteli ze Základní školy Plynárenská v Proseticích, společně vyhodnocujeme postupy žáků ve výuce a vliv projektu na jejich znalosti. V novém projektu je chceme motivovat, aby se sami chtěli vzdělávat. Proto jsme pro ně připravili několik motivačních a odměnových akcí. Jedna z nich

se uskutečnila v sobotu 14. dubna. Celý den byl zaměřen na prohlubování znalostí z přírodovědy, dějepisu a zeměpisu, jeho součástí byl také vědomostní test a hry s přírodovědnou tematikou. Společně jsme navštívili také koňskou farmu v Jeníkově, kde si děti prohlédly celou farmu a mohly se projet na koních.

**Miroslav Klimeš
Salesiánské středisko Štěpána
Trocht, Teplice**

Je u vás něco zajímavého?

Pište na e-mail: rhangos@volny.cz

Mezinárodní seminář o holocaustu Romů

Ve dnech 22. až 24. dubna se v Muzeu romské kultury v Brně uskutečnilo mezinárodní setkání odborníků, kteří se zaměřují na vzdělávání o romském holocaustu (Seminar for Educators on the Roma Genocide – SERG).

Akci podpořila finančně organizace Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF), jejíž členem je muzeum od roku 2002. Mezi skupinou odborníků a zástupců vlád asi 30 zemí světa, kteří se v rámci této organizace zabývají podporou projektů zaměřených na vzdělávání, připomínání a vědecké bádání o holocaustu, vystupuje Muzeum romské kultury jako jediná instituce zabývající se Romy a romským holocaustem.

Podkomise ITF zabývající se romským holocaustem, která vznikla loni během zasedání

v Maďarsku, iniciovala uspořádání semináře v Brně vzhledem k tomu, že Česká republika organizací ITF na jeden rok předsedá. V muzeu se navíc v současné době dokončuje čtvrtý sál stálé expozice, věnovaný holocaustu Romů.

Cílem podkomise je vytvořit mezinárodní síť odborníků, kteří se zaměřují na vzdělávání o romském holocaustu a kteří v budoucnu mohou úzce spolupracovat na nejrůznějších projektech. Během tří denního setkání si účastníci vyměnili zkušenosti týkající se vzdělávání o romském holocaustu, vhodných vzdělávacích metod a byla také otevřena diskuse o budoucí spolupráci na nejrůznějších úrovních.

„Toto setkání odborníků na romský holocaust pod patronací ITF bylo prvním v řadě, doufáme tedy, že v budoucnu bude tato

spolupráce nadále podporována a prohlubována a budou následovat další setkávání již třeba ve větším měřítku. Už teď se uvažuje o uspořádání konference na stejné téma v muzeu v polské Osvětimi,“ prohlásil jeden z organizátorů a účastníků semináře Michal Schuster, historik Muzea romské kultury. Mezi zhruba třiceti účastníky z osmi zemí (Francie, Maďarsko, Nizozemí, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Slovenská republika a Česká republika) byli i zástupci Rady Evropy a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE).

Pro Muzeum romské kultury bylo konání této akce velmi prestižní záležitostí, která navíc přinesla i prohloubení spolupráce se zahraničím.

Lucie Kořínková
Muzeum romské kultury

Krásné Romky ovládly ...

dokončení ze str. 1

který se jako předseda SRNM pro Moravu a Slezsko zasloužil o všechny ročníky romské Miss a jehož památce byl tento ročník věnován. Po zdravotní hejtmana Jihomoravského kraje Stanislava Juránka soutež mohla začít.

Moderování se ujal herec Jan Čenský, který celý večer zvládl s obvyklou bravurou. V porotě zasedli představitelé sponzorských firem, samospráv a umělci. Dívky se představily ve večerních šatech různých, zelené a rudé barvy a na stěně zářila u každé z nich fotografie v plavkách. Moderátor jim pokládal otázky z neobvyklých životních situací a nutno dodat, že slečny si s odpověďmi dokázaly dobře poradit. Jak by například reagovaly, kdyby ve vlaku potkaly prezidenta, vyhrály dva miliony či viděly jiné dívky páchat v autobuse výtržnosti?

Během večera diváci shlédli také několik hudebních a tanečních vystoupení: kytaristy a zpěváka Antonína Gondolána, brňští tanečnice Aji Faten a mažoretek Lady stars i bulvární hvězdičky Gabriely Partišové.

Finalistky se předvedly rovněž v orientálních tanečních kostý-

mech, které byly nápadité jak barvami, tak střihem. Zlatým hřebem večera se stal tradiční čardáš. Dívky nejprve jednotlivě tančily na začátku předváděcího mola a potom vystoupily společně – jako pole rudých vlčích máků ve větru, až přecházel zrak. Závěrečná disciplína patřila promenádě v plavkách. Zatímco porotu pak čekalo nelehké rozhodování, vyhrávala cimbálová muzika brněnských Horváthovců, kterou znají návštěvníci (nejen) romských kulturních akcí v Brně. Když po chvíli opět nastoupily adeptky na titul Miss Roma ve večerních šatech, jejich napjaté tváře prozrazovaly, že jde o všechno. Jako první byla oceněna Miss sympatie – stala se jí Veronika Stroblová, šestnáctiletá studentka prvního ročníku obchodního učiliště z Mikulova. Druhou vicemiss porota vyhlásila Gabrielu Huňákovou, sedmnáctiletou studentku Střední zdravotnické školy z Jaroměř. Jako první jí blahopřál hononínský rodák Zdeněk Škromach, exministr práce a sociálních věcí. Místo první vicemiss připadlo Martině Kokyové z Bruntálu, sedmnáctileté studentce ekonomického lycea, které nasadili korunku zástupci

sponzorských firem za povzbuzování jejího početného doprovodu.

Královnou romské krásy se stala devatenáctiletá Renata Čonková z Brna; okouzila porotu nejen svým vzhledem a vystupováním, ale také dojemným příběhem. „Do Miss Roma jsem se přihlásila, abych splnila poslední přání mého tatínka, který v únoru zemřel,“ prohlásila Renata hned v úvodu. „Tatínek se na mě teď shora dívá a určitě je pyšný. Dokázala jsem splnit jeho poslední přání, protože jsem k soutěži přistupovala s láskou a ne s touhou vyhrát. Pro mne jsou ale vítězkami všechny holky za to, jak k soutěži přistupovaly. Že máme tři korunky nic neznamena.“

Po závěrečném fotografování si dívky jen stěží uvědomovaly, že je konec akce, na kterou se tak dlouho připravovaly. Některé s ulehčením, že je to za nimi, jiné s menším zklamáním, že nedosáhly na titul. Všem ale soutěž dodala sebevědomí, tolik potřebné do dalšího života. Neboť v soutěži královny krásy jsou jen jeden večer, ale překonávat nástrahy života musí každý den, ať již s korunkou miss, nebo bez ní.

Jiří Salík Sláma

Lačo dives tumenge, romale, te aven baxtale!

Kada lil tumenge ramosaren (irinen) roma katar Israel. Hin roma Israeliste! Ame sam roma, ame sam Israeliste! Ame bešas foroste Kiryat-Gat. Kada foros nane baro, vov hin maškar o them: 60 km katar Tel-Aviv, 70 km Irusalemostar, 45 km Beer-Ševatar. Berš 2006 sas adaj maribe Livanosa; Livanostar denah karje, čhurdenah bomby thaj rakety; sas manuša mudarde, o khera phagirde. Kiryat-Gat dur Livanostar hin, adaj rakety na nyne; amen savore sam dživde, sáste. Akanak maribe nane thaj dar nane, trajos lačo hin.

Miro anav hin Vlado (gadžikanes Josef). Man hin bare čhave, čhaja. Terne muša buti keren. Israeliste nane rasizmos, nane diskriminacija; manuša hin kale, hin parne; hin Azijatar, Afrikatar, centralnotne Amerikatar.

Tume sanah Israeliste? Na? Kamen te aven? Adaj hin but šukaripena thaj puranipena; but gadže aven sare rigendar, duratune themendar, aven te dikhen Israeliskhe šukaripena thaj puranipena.

Roma nane but adaj. Maj-anglal roma sas but; von bučhon Domarija thaj Kadžarija. Ne berša pandžvardeš anglal kerdija baro maribe, thaj Domarija našle ke

Jordanija. Xancy Domarija ačhile Irusalemoste. Odoi len hin tikni organizacija. La rikirel džuvli, lakho anav hin Amun Slem. Jordanijate roma but hin.

Israeliste hin tikno foros Kiryat-Šemona; kadava hin 300 km amare forostar. Odoj bešel Valerij Novoselski. Vov oxto berša kerel buti Romane Centroste. Les hin romengire adresy. Kada beš vav na sas amende – dur te avel, les but buti hin. Anglal vov avelas, Europatar anelah fotografii, romane giľa. Leske hin trijanda te pandž berša.

Tumen romane giľa, muzyka, fotografii hin?

Ame kamah te džanah, save roma hin Čexijate, sar von train? So tume keren tumare organizacijate, so kerel tumaro jekhetanipe?

Ačhen devleha, romale, te avel tumenge baxt, sastipe! Aven lošale, zorale!

Josef Zovkoub
Kiryat-Gat, Israel

Pozn. redakce: Tento dopis obdržela naše redakce od izraelských Romů. Romština nebyla opravována, je přepsána z rukopisu tak, jak ji Romové napsali a je zajímavým dokladem využití romštiny v Izraeli.

Dobrý den, Romové, buďte šťastní!

Tento dopis vám píše Romové z Izraele. Ano, také v Izraeli žijí Romové! Jsme Romové, žijeme v Izraeli. Bydlíme ve městě Kiryat-Gat. Není to velké město. Je situované asi 60 kilometrů od Tel-Avivu, 70 kilometrů od Jeruzaléma a 45 kilometrů od Beer-Ševataru.

V roce 2006 zde byla válka s Libanem. Libanonci zabíjeli, rozmístili bomby a rakety, zabíjeli lidi a ničili domy. Kiryat-Gat je od Libanonu daleko, tady žádné rakety nejsou, všichni jsme živí a zdraví. Teď tu válka není, nemusíme mít strach a žijeme nám dobře.

Já se jmenuji Vlado (moje neromské jméno je Josef). Děti mám už velké. Mladí muži tu nemají problém s prací. V Izraeli rasismus není, není zde diskriminace. Lidé tu jsou tmaví i světlí, pocházejí z Asie, Afriky, ze střední Ameriky.

Byli jste už někdy v Izraeli? Ne? A chtěli byste přijet? Jsou tu krásné věci k vidění, staré památky, přijíždí sem hodně gádžů ze všech koutů světa, aby je viděli.

Příliš mnoho Romů zde nežije. Dřív zde bylo hodně Romů, kteří se

jmenují Domarija a Kadžarija. Ale během války, která tu byla před padesáti lety, Domarija odešli do Jordánu a v Izraeli jich zůstalo jen velmi málo. Mají zde malou organizaci, kterou vede paní Amun Slem. V Jordánu žije Romů hodně.

V Izraeli, asi tak 300 kilometrů od nás, je malé město Kiryat-Šemona. Tam bydlí Valerij Novoselski, který už osm let vede Romské centrum. Má kontakty na jiné Romy. Letos u nás ještě nebyl, je to daleko a on má hodně práce. Dříve hodně cestoval a vozil z Evropy zajímavé fotografie a romské písně. Je mu třicet pět let. Máte také nějaké romské písně, hudbu, fotografie?

Chtěli bychom vědět, jací Romové v České republice jsou, jak se jim tam žije a taky co ve vaší organizaci, ve vašem Společenství děláte.

Zůstávejte s Bohem, Romové, ať Vám dá Bůh štěstí a zdraví! Buďte plní radosti a při síle!

Josef Zovkoub
Kiryat-Gat, Izrael

(přeložila z romštiny do češtiny Jana Kramářová, MRK)

Promenáda v plavkách patří ve všech soutěžích miss na světě k nejoblíbenějším. Ohnivý čardáš v podání druhé vicemiss Gabriely Huňákové z Jaroměř. Foto: J. S. S.

KNIHY NA PRODEJ

Ilona Ferková: ČORDE ČHAVE / UKRADENÉ DĚTI
Dvojazyčná romsko-česká brožovaná kniha vyprávění ženy milující romský jazyk. S předmluvou Mileny Hübschmannové, jež autorce pomohla začít psát.
Cena 35 Kč + poštovné

Ladislav Herák-Arpy: ZA MŘÍŽEMI
(pravdivá zpráva o intrikách a násilí za zdi věznic)
Zpověď člověka uvězněného ve valdické věznicí plná zdrcujících zážitků.
Cena 25 Kč + poštovné

Vydalo Společenství Romů na Moravě,
objednávky na telefonním čísle: 545 246 673
nebo na e-mailové adrese: rhangos@volny.cz.

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram 2, 4, 9 zast. Tkalcovská, tram 3, 5, 11 zast. Dětská nemocnice.

MUZEUM
ROMSKÉ
KULTURY

Program na květen 2007

Přechodné výstavy:

Putování

poetické obrazy nedávno zesnulé maďarské romské insitní
výtvarnice Jolán Oláh
výstava trvá do 6. 9. 2007

Řemesla našich předků / SIKHLARDI BUTI – somnakuňi buti
od 19. 5. 2007, vernisáž v 16.30 hod. (v rámci Brněnské
muzejní noci v MRK)

22. 5. 2007, 18 hod.

Komentovaná prohlídka k výstavě, videoprojekce z výzkum-
ných cest, provází kurátorka Mgr. Jana Poláková

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1945–2005)

Ostatní akce pro veřejnost:

19. 5. BRNĚNSKÁ MUZEJNÍ NOC

Vstup na všechny akce a výstavy zdarma.

16.30 vernisáž výstavy *Řemesla našich předků/ SIKHLARDI*
buti – somnakuňi buti, romská hudba (Paramisara)

17.30 předvádění kovářského řemesla, muzejní dvůr

18.30 Divadlo Líšeň, Paramisa – *Schovejte si slepice*

putovní pouliční představení kolem Muzea romské kultury

20.30 Cindži renta, energická romská tradiční hudba

23.00 Srdece v krku, muzejní dvůr, u ohně čtení romských
„hororů“

V muzejní kavárně BENG budou podávána tradiční rom-
ská jídla, vařit se bude i v kotlí nad ohněm na muzejním
dvoře

Výstavami budou provádět průvodci v tradičních rom-
ských oděvech.

Otevírací doba: út–pá 10–18, ne 10–17

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE ROČNÍK 9 • ČÍSLO 4 • VYSÍLO 28. ÚNORA 2007

Výběrové řízení na pozici redaktora Romano hangos

Požadavky:

- ✓ Zkušenosti z publikační činnosti
- ✓ Dobrá znalost českého jazyka a práce s PC (Office, Outlook, Internet)
- ✓ Aktivní znalost romského jazyka
- ✓ Výhodou znalost angličtiny, případně dalších cizích jazyků
- ✓ Znalost problematiky Romů a lidských práv

Nabízíme:

- ✓ Práci na plný úvazek
- ✓ Monitoring a zveřejňování projevů diskriminace
- ✓ Zajímavou práci při sledování aktuálního dění nejen v romské kultuře
- ✓ Práci v klidném a pohodovém prostředí
- ✓ Zvýšení kvalifikace a tím i perspektivy budoucího povolání

Své profesní životopisy, ukázky publikační činnosti a jiné související aktivity (fotografování apod.) zašlete na e-mailovou nebo poštovní adresu (v tiráži Romano hangos) nejpozději do 30. června 2007.

Khamoro 2007

Praha 28. května až 2. června

28. 5. pondělí

17.00 workshop flamenco
21.00 Jazz Club Reduta
koncert gypsy jazz, Tití Winterstein
(Německo)

29. 5. úterý

17.00 Goethův institut
Den německých Romů a Sintů:
vernisáž výstavy Katarzyny Pollok
– Galerie La femme
18.00 Goethův institut
promítání německého filmu s rom-
skou tematikou
21.00 Jazz Club Reduta
koncert gypsy jazz, Marina et
Moreno Quartet (Francie/ Rusko)

30. 5. středa

17.00 workshop flamenco
21.00 Jazz Club Reduta
koncert gypsy jazz – Fréderik
Bélinsky Trio (Francie)

31. 5. čtvrtek

12.00 centrum Prahy, Můstek
tradiční defilé účinkujících
16.00 vernisáž výstavy
Zapomenutá a současná romská
řemesla – Letohrádek Kinských
19.00 klub ROXY
koncert tradiční romské hudby
Dhoad Gypsies of Rajasthan (Indie)
Kale (Česká republika)
Miro Ilo (Ukrajina)
Šukar (Slovinsko)

1. 6. pátek

10.00 mezinárodní odborný semi-
nář Dekáda z pohledu romských
žen
10.00 mezinárodní odborný semi-
nář Romové a média
10.00 mezinárodní odborný semi-
nář Dekáda z pohledu romských
žen
19.00 klub ROXY
koncert tradiční romské hudby
Ando Drom (Maďarsko)
Louis and Louis Band (Srbsko)
Ciganos d' Ouro (Portugalsko)
Orkestar Strumica (Makedonie)

2. 6. sobota

10.00 mezinárodní odborný semi-
nář Romové a média
10.00 mezinárodní odborný semi-
nář Dekáda z pohledu romských
žen
20.00 Kongresové centrum
galakonzert tradiční romské
hudby
Miro Ilo (Ukrajina),
Ciganos d' Ouro (Portugalsko),
Orkestar Strumica (Makedonie),
Dhoad Gypsies of Rajasthan
(Indie), Ando Drom (Maďarsko),
Kale (Česká republika)
Šukar (Slovinsko), Louis and
Louis Band (Srbsko)

Pořádá: Slovo 21

a Studio Production Saga, s.r.o.

Romano hangos

Ke stažení:

Najdete nás na nových internetových stránkách SRNM:

www.srnm.cz
/cz/romanohangos.htm

Zapojte se do diskuze na webu, vítáme vaše podněty a připomínky

Redakce Romano hangos hledá

nové romské redaktory, dopisovatele a externí spolupracovníky.

V případě dobré spolupráce možnost navázání pracovního poměru.

Tel.: 545 246 645, e-mail: grafika.rhangos@volny.cz

Romano hangos vychází nepřetržitě od roku 1999. Jediné tištěné romské periodikum v České republice.

Romano hangos si můžete objednat na tel. 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:	
☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Francouzská 84, 602 00 Brno. IČO: 26908000; Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 35-1366180207/0100. Cena ročního předplatného je 200 Kč.

Společenství Romů na Moravě

Francouzská 84, 602 00 Brno
Tel.: 545 246 673, e-mail: srnm@srnm.cz

Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury ČR

Skupina Gulo čar

hledá textaře píšící moderní texty v romštině.

Zájemci pošlete své nabídky na vladimir.dirida@centrum.cz,
www.gulocar.com

Romské internetové rádio vás pravidelně seznamuje s děním, které se dotýká romské problematiky. Zaposlouchejte se do romských veršů. Ti, kteří věří ve věštby a horoskopy, mohou poznat svůj osud v pořadu věnovaném astrologii a magii. Vysílání je v češtině, romštině a angličtině.

Rádio Rota, V Tůních 11, 120 00 Praha 2
Tel./fax: +420 224 941 945, 7, 8
www.radiorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radiorota.cz